

# FELLESSKOLEUTVALGET

## INNSPILL

Dato: 17.09.2025

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er arbeidsgiver- og interesseforening for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Våre 50 medlemmer består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Vi er glade for at regjeringen har nedsatt et [offentlig utvalg](#) som skal vurdere fellesskolens rolle og betydningen i fremtidens samfunn, og takker for å kunne bidra med innspill til dette viktige arbeidet.

### FELLESSKOLEN SOM EN DEL AV YTRINGSFRIHETENS INFRASTRUKTUR

Fellesskolen er en sentral del av demokratiets infrastruktur, og en av de viktigste institusjonene i [oppbyggingen av et velfungerende offentlig samtalerom](#). Sammen med de frie kunst- og kulturinstitusjonene, mediene og akademiet, er fellesskolen avgjørende for å fremme og realisere [ytringsfrihetens begrunnelser](#): sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse.

Dette innebærer at skolen har et vesentlig ansvar for å berede grunnen for at alle har faktiske og likeverdige ytringsmuligheter og informasjonstilgang. Fellesskolens viktigste samfunnsoppdrag må derfor være å forme og danne frie og myndige borgere som ser muligheter og tar selvstendige og ansvarlige valg. Dette er like viktig for barn og unges livskvalitet som det er for samfunnet, uavhengig av elevenes fremtidige utdannings- og yrkesvalg.

I skolens [grunnleggende verdier og prinsipper](#) er det løftet tydelig fram at skolen skal gi elevene felles referanserammer, sammen med fortolkningskompetanse og øvelse i meningsbrytning og kritisk refleksjon. Elevene skal lære og utvikle seg gjennom sansning og tenkning og estetiske uttrykksformer. Og det slås fast at kulturelle opplevelser i skolen har en egenverdi, og at elevene skal få oppleve et variert spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen.

Dette dannelsesoppdraget er etter vårt syn det viktigste å bevare og styrke i fremtidens skole. Som en del av kjernen i dette oppdraget er kunstfagene og elevenes møter med den profesjonelle kunsten.

### KUNSTFAGENE UTVIKLER HELE MENNESKET

Kunstfagene og estetiske læringsprosesser i andre fag gir unike muligheter for at elevene kan delta i kreative prosjekter der de bruker og aktiverer både følelser og tenkning på samme tid. Gjennom musikk, sang, dans, teater, rollespill, tegning, kunsthåndverk og andre estetiske uttrykksformer får elevene

uttrykke og dele erfaringer og ta i bruk både følelser, kropp, sanser, lek, fantasi, innlevelse og kritisk refleksjon. I dette samspillet utvikles og formes hele mennesket, og elevene får mulighet til å skape, utforske og erkjenne sammen.

Kunstfagene øver evnen til nærvær og stimulerer elevenes nysgjerrighet og forestillingsevne. De gir elevene øvelse i å fortolke flerstemmige uttrykk, og selv håndtere og uttrykke uenighet innenfor trygge rammer. Gjennom mangetydig og nyansert historiefortelling kan fagene brukes til å gå i dybden og få fram kompleksiteten i en sak, gi motstand til fastlåste virkelighetsforståelser og bevege elevene videre i fellesskap.

Disse fagene er også vesentlige for å sikre felles referanserammer i form av delt historisk og kulturell innsikt og samlende meningsskapende opplevelser og fortellinger. Dette er med på å bygge identitet, fellesskap og et fundament for samhandling og mellommenneskelig forståelse på tvers av ulikheter i et stadig mer fragmentert og mangfoldig samfunn.

Samtidig åpner kunstfagene for et mangfold av uttrykksformer, slik at flere elever i all sin forskjellighet kan finne sin egen stemme og bli hørt. Slik kan disse fagene bidra til å motvirke avmakt og utenforskap, og gi rom for at flere kan delta i fellesskapet på sin egen måte. For mange elever kan disse fagene i all sin variasjon og bredde dermed være selve nøkkelen til trivsel, motivasjon og læringslyst.

Vi viser også til begrunnelsene i [NOU 2025: 7 Musikklandet](#) både for *læring i musikk* som kunstform/eget fag og *læring gjennom musikk* i andre fag, herunder som en del av løsningen på de negative utviklingstrekkene i dagens skole. Mange av musikkutvalgets begrunnelser er overførbare også til andre kunstfag.

## KUNSTFORSTÅElsen I SAMFUNNET

Som den unike fellesarenaen skolen er for barn og unge i Norge, er kunstfagenes plass og kvalitet i skolen også med på å legge premissene for de profesjonelle kunst- og kulturinstitusjonenes rolle som demokratiske fellesarenaer. Disse fagene er like viktige for å styrke kunstforståelsen i samfunnet og en kvalifisert offentlig samtale om kunsten, som de er for å styrke mangfoldet i rekrutteringsgrunnlaget til kunstneryrkene og kvaliteten på utøversiden i kunsten.

Det betyr at de estetiske fagene ikke bare er vesentlige som praktiske fag, men også som humanistiske kunnskapsfag som gir elevene språk, begreper og historisk og teoretisk innsikt i kunsten. Slik kunnskap gir et viktig grunnlag for meningsfulle kunstopplevelser, så vel som for refleksjoner og samtaler om kunsten og kunstens betydning.

## KOMPETANSEBEHOV OG MOTSTANDSKRAFT

De kvalitetene og kompetansene som utvikles i kunstfagene lar seg ikke uten videre måle med karakterer eller standardiserte tester. Likevel er de en iboende del av det å være og utvikle seg som menneske og helt grunnleggende i et velfungerende demokrati. Nettopp disse ferdighetene ligger også i kjernen av de såkalte [kompetansebehovene for 21. århundre](#), som det er bred enighet om at elevene i grunnskolen må utvikle for å kunne møte behovene i et stadig mer komplekst samfunn med høy endringstakt.

Vi befinner oss også i en farligere og mer uforutsigbar verden hvor det er behov for å styrke samfunnets [totalberedskap](#) og befolkningens motstandskraft mot autoritære strømninger, [ekstremisme](#) og [desinformasjon](#). Kunstens grunnleggende verdi for å bygge demokratiske motstandskraft i møte med disse utfordringene er vel anerkjent, og behovet for tidlig innsats på disse områdene må gjenspeiles i skolens oppgaver og prioriteringer, jf. [NTOs uttalelse til melding om ekstremisme](#) og [Innspill til strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon](#).

Kunsten og kulturen har også en betydelig rolle i samfunnets forsonings- og reparasjonsarbeid etter den uretten som er begått mot samer og nasjonale minoriteter. Det er derfor avgjørende at fellesskolen bidrar til en omfattende og langsiktig nasjonal satsing på samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur» (jf. [Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport](#)).

## MARGINALISERING AV KUNSTFAGENE

Alt dette taler for at hele bredden av kunstfagene verdsettes høyt i en skole som skal kunne omstille seg og samtidig være en motkraft til uønskede utviklingstrekk. Likevel nedprioriteres og marginaliseres disse fagene i skolen.

Musikk- og kunst- og håndverksfagets relative timeandel er redusert de siste tiårene. Samtidig kan det være en fare for at det faglige innholdet i disse fagene fortrenses, med kravene om at det som i dag er definert som de grunnleggende ferdighetene (lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter) skal innlemmes i disse fagene som i alle fag. Drama- og teaterfaget har på sin side aldri fått en plass som et eget obligatorisk fag i grunnskolen, og ble i 2020 også tatt ut som eget kompetansemål i norskfaget.

Samtidig svekkes kunstfagene i lærerutdanningen. I 2003 ble kravet om at alle lærerstudenter måtte ha praktiske/estetiske fag i fagkretsen fjernet, og det finnes heller ingen nasjonale krav om at alle grunnskolelærerutdanningene skal tilby estetiske fag. I dag stilles heller ikke de samme kravene til faglig fordypning for å undervise i de praktiske/estetiske fagene som det stilles til norsk, samisk, engelsk og matematikk. Det har over tid vært uttrykt bekymring for lærernes fagkompetanse, og dermed kvaliteten i undervisningen, selv om kunnskapen om bl.a. musikk lærernes kompetanse kan synes å sprike, jf. NOU 2025: 7 Musikklandet.

I tillegg trues estetiske linjer ved videregående skoler i flere deler av landet av kutt og nedleggelser, med de negative konsekvensene det har for elevens valgmuligheter, trivsel, motivasjon, læring og utvikling så vel som bredden og mangfoldet i rekrutteringen til kunstneryrkene og ringvirkningene for lokalsamfunnene.

## INSTRUMENTALISERING AV KUNSTEN FOR BARN OG UNGE

Parallelt ser vi tendenser til en politisk styrt instrumentalisering av kunsten for barn og unge, sammen med en undergraving av det kunstfaglige kvalitetsmålet i Den kulturelle skolesekken (DKS). Vi vil sterkt advare mot denne tendensen, som kommer til uttrykk i sentrale politiske styringsdokumenter som [Barne- og ungdomskulturmeldingen](#), men også i rapporten [DKS og Kulturtanken](#).

Det overordnede målet med DKS er at alle landet skoleelever får oppleve profesjonell kunst på kunstens egne premisser, slik denne skapes og formidles av selvstendige kunstnere, virksomheter og institusjoner landet over. Noe av det mest verdifulle ved denne ordningen er at den dermed sørger for at alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn og bosted, får oppleve profesjonell kunst som mange av dem ellers ikke ville fått tilgang eller kjennskap til.

Den kulturelle skolesekken åpner også for variasjoner i læringsarenaer, og for mange barn og unge er besøk ved profesjonelle kunstinstitusjoner innenfor rammene av denne ordningen de eneste av dette slaget som de får oppleve i denne livsfasen.

I rapporten om DKS og Kulturtanken tas det derimot avstand fra det kunstneriske og kulturfaglige kvalitetsmålet. I stedet for at kunstnerne og de kunstneriske virksomhetene har ansvaret for og definerer innholdet og kvaliteten, skal ordningen tilpasses skolen. Elevene skal i sterkere grad være deltagende og medvirke til å forme et innhold som er tilpasset «målgruppens digitale livsverden», og ordningen skal «bidra til å løse mer overordnede samfunnsutfordringer som skolen også er pålagt å løse».

En slik instrumentell dreining [undergraver selve verdien av DKS](#), som handler om å gi elevene noe *annet* enn det de allerede får på skolen eller uansett opplever på egenhånd, og som åpner for nysgjerrighet, undring og nye erfaringer, perspektiver og fortellinger. Dette frigjørende og forvandlende potensialet i kunsten er like viktig i livene til barn og unge som det er for voksne.

Dersom tilbudet i DKS i stedet skal tilpasses skolen, går alt dette som er unikt for kunsten tapt, og verdien av ordningen forsvinner sammen med kunstens frihet og den verdien som elevenes kunstopplevelser har i seg selv. I stedet for å ødelegge DKS, må ordningen videreutvikles på kunstens premisser. Dette kan etter vårt syn best gjøres ved å styrke den kunstfaglige kompetansen i ordningen. Kunstnernes kompetanse må verdsettes, samtidig som den kunstfaglige kompetansen i skolen styrkes.

## PRIORITERINGER FOR FRAMTIDEN

For at skolen skal kunne ivareta sitt dannelsesoppdrag og ruste seg for framtiden, er det helt vesentlig å styrke de estetiske fagenes plass og kvalitet i skolen. Dette må gjøres gjennom en styrking av kunstfagene som egne fag, så vel som kunst- og kulturdelen i andre fag (som f.eks. norsk, samfunnsfag, religions- og livssynsfag og språkfag) og estetiske læringsprosesser. Samtidig må elevenes møter med den frie profesjonelle kunsten få større plass i skolen på kunstens egne premisser. NTO mener at fremtidens skole bør prioritere:

- En styrking av de humanistiske og estetiske fagene som en sentral og integrert del av allmenndannelsen. Dette innebærer:
  - At kulturell og estetisk kompetanse defineres inn blant de grunnleggende ferdighetene i læreplanverket.
  - At det innføres krav om at minst ett estetisk fag inngår som obligatorisk fag i lærerutdanningen.
  - At det innføres krav til faglig fordypning for å undervise i estetiske fag på samme nivå som for norsk, samisk, engelsk og matematikk.
  - At drama og teater etableres som et nytt fag på 1. trinn for å realisere ambisjonene om en lekende og inkluderende skolestart, jf. tidligere [innspill](#).
  - At det sikres et stabilt og forutsigbart tilbud om estetiske linjer ved videregående skoler over hele landet.
- At alle landets skoleelever får oppleve profesjonell kunst på kunstens egne premisser. Dette innebærer:
  - At det kunstneriske og kulturfaglige kvalitetsmålet opprettholdes i Den kulturelle skolesekken.
  - At elevene får mulighet til å oppleve profesjonell musikk og scenekunst også i konsert- og teaterhus, og ikke bare på skolen som arena.

Det er også viktig at kunstfagenes plass og kvalitet i fellesskolen sees i sammenheng med barnehagen/barnehagelærerutdanningen, skolefritidsordningen og kulturskolen, så vel som med overordnede prioriteringer og finansieringssystemet for høyere utdanning og forskning.

Vennlig hilsen  
Norsk teater- og orkesterforening

*Bodil Kjelstrup*  
styreleder

*Morten Gjeltén*  
direktør